

Кундис О. Т.,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

НОМІНАТИВНІ РЕЧЕННЯ В ІТАЛІЙСЬКОМУ МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

У статті проаналізовані характерні риси італійського мас-медійного дискурсу на матеріалі видань *La Repubblica*, *Corriere della Sera* і *La Stampa* та досліджені особливості використання в них номінативних речень. Подані функціональні властивості номінативних речень відповідно до місця розташування їх у тексті.

Ключові слова: номінативні речення, мас-медійний дискурс.

В статті проаналізовані характерні риси італійського мас-медійного дискурсу на матеріалі видань *La Repubblica*, *Corriere della Sera* і *La Stampa* та досліджені особливості використання в них номінативних речень. Представлені функціональні властивості номінативних речень відповідно до місця розташування їх у тексті.

Ключевые слова: номинативные предложения, масс-медийный дискурс.

In this article the characteristic features of the Italian mass media discourse are analyzed on the basis of materials from *La Repubblica*, *Corriere della Sera* and *La Stampa* periodicals. Also the peculiarity of use of nominal sentences in these materials is investigated. The functional properties of nominal sentences according to their position in a text are described.

Key words: nominal sentences, mass media discourse.

Питання дослідження номінативних речень (НР) не є новим у мовознавстві. Деяким його аспектам присвячені праці як українських, так і зарубіжних вчених. Актуальність роботи визначається невеликою кількістю праць із вивчення НР в італійській мові. Метою даної статті є дослідити функціонування та особливості НР в італійському мас-медійному дискурсі. За основу для аналізу взято статті трьох найважливіших італійських видань: *La Repubblica* (Рим), *Corriere della Sera* (Мілан) та *La Stampa* (Турин).

Номінативне речення (НР) – це односкладне речення, головний член якого виражений іменником або іншою субстантивованою частиною мови у формі називного відмінка. Номінативним вважають будь-яке стверджувальне, наказове, питальне чи окличне речення, предикація якого виражена без використання дієслова [3, с. 418]. Таке речення складається з іменника, іменної синтагми або займенника та залежних від них слів: *Un fatto sconcertante* [10, 20/02/12]; *Battuta del presidente dopo le contestazioni in Sardegna* [9, 20/02/12]; *Clausola retrograda* [11, 20/02/12].

Застосування НР є надзвичайно широким. Трапляються вони в художній літературі, на сторінках газетних видань, в офіційних документах та у повсякденній розмовній мові. Що стосується мас-медійного дискурсу, то найчастіше НР використовуються в заголовках та підзаголовках статей. Пояснюється це не лише прагненням до лаконічності висловлення думки, але й бажанням подати заголовок чи якусь частину статті з особливою інтонацією чи забарвленням. НР є швидкими для сприйняття, стислими, синтетичними та становлять особливу синтаксичну структуру.

Коли у великому відрізку тексту помітне відчуття переважання НР над звичними двоскладними реченнями, а дієслівні речення функціонують як складнопідрядні, залежні від називних речень, ми стикаємося з явищем номінативного стилю, надзвичайно поширеним в мас-медійному дискурсі [8, с. 437]: *Freddo polare a Firenze e provincia*, *circolazione rallentata nel fermano*, *nord della Giocaria in ginocchio*, *ghiaccio su alcune strade pure in Calabria e Sicilia* [11, 03/02/12]; *Capacità creativa che permette di adattarsi e di reagire in fasi critiche come questa* [10, 13/08/12]. В такому номінативному стилі для викладу матеріалу можуть використовуватися і дієслова, проте в субстантивованій формі. Крім того, у мові мас-медіа часто вживаються девербативні іменники як з суфіксами типу *-ità*, *-ione* (*la riconducibilità*, *l'estraneità*, *la valorizzazione*, *le contestazioni* та ін.), так і без суфіксів (*il rilancio*, *il realizzo*) [3, с. 419]: *Irritazione di Cicchitto e Matteoli* [10, 15/02/12]; *La repentina riduzione del risparmio privato* [10, 13/08/12]; *Chiusura positiva per Tokyo* [10, 20/02/12].

Використання в мові преси НР та номінативного стилю в цілому зазнало широкого розвитку та поширення в XVIII та XIX ст. В той час вживання НР вважалося ознакою вишуканого стилю та відповідало вимогам швидкості та безпосередності у передачі повідомлення. З цим пов'язані й екстралінгвістичні фактори, такі як, наприклад, широке застосування телеграфів у видавничій справі для швидкого обміну інформацією між журналістами та подальшої її передачі на сторінки газет саме у такому вигляді, в якому вона була отримана [8, с. 438].

Паралельно з розширенням сфери застосування НР відчувається тенденція до переважання в мас-медійному дискурсі іменників над дієсловами та до зменшення граматичних функцій останніх. В основному, це стосується абстрактних іменників, похідних від відповідних дієслів. Чисельність фраз зразка *dichiarazioni del ministro...* або *decreto del governo...* переважає над реченнями *il ministro dichiara che...* або *il governo decreta...* [8, с. 438]. Для прикладу можна подати таке НР, взяте з газети *La Repubblica*: *La denuncia del coordinamento «Errori di Stampa» in una lettera aperta al dg di Viale Mazzini* [10, 20/02/12]. Автор надав перевагу саме НР, хоча дану думку можна було передати й двоскладним реченням з дієсловом у своєму складі: *Il coordinamento «Errori di Stampa» ha denunciato in una lettera aperta...* Дана тенденція не є явищем, притаманним лише сучасній італійській мові, а властива й іншим європейським мовам.

Дослідник мас-медійного дискурсу Х. Л. Мартінес Альбертос виділяє шість основних вимог до мови преси: 1) точність та правильність; 2) лаконічність; 3) ясність; 4) жвавість; 5) пластичність; 6) колоритність [5]. Таким чином, автори вдаються до різноманітних прийомів та технік з метою передати певну думку швидко, яскраво та дуже лаконічно для миттєвого привернення уваги читача та спонукання його до прочитання усієї статті: *Punto di*

forza del nostro sistema bancario [10, 13/08/12]; *Massimo rispetto per le scelte del governo* [10, 15/02/12]; *Soddisfazione per i calciatori, sostegno a Conte* [9, 10/08/12]; *Un fenomeno socioeconomico che ha improntato l'identità nazionale* [10, 13/08/12].

Поняття точності стосується достовірного та правдивого викладу фактів, а критерій правильності має власне лінгвістичний характер. Лаконічність як критерій мови преси видається зрозумілим та виправданим, адже газетна стаття прагне висловити велику кількість думок за допомогою малої кількості слів. Тому перевага надається коротким реченням. Повністю відкидається перенасиченість словами, які в загальній сумі не містять великого семантичного навантаження та в цілому не є необхідними [5]. Використання НР надає висловленню чіткості та лаконічності: *L'auspicio dell'intransigente Vasa* [11, 20/02/12]; *Crollo del Pil (-0,7%)* [10, 15/02/12]; *Metano a 0,94 euro/kg in media* [11, 20/02/12].

Класичний стиль побудови речень в сьогоденнішніх друкованих виданнях замінений легким, простим та сучасним. Така зміна пояснюється прагненням авторів до видовищності та сенсаційності в поданні тієї чи іншої новини: *Una pernacchia universale* [11, 20/02/12]; *Applausi e sarcasmo dal Carroccio* [10, 15/02/12]. Італійська преса постійно проявляє тенденцію до спрощення стилю викладу матеріалу як на лексичному, так і на синтаксичному рівнях. Мова мас-медіа тяжіє до розмовної. Речення стають коротшими, простішими за своєю будовою: *Gli italiani. Un popolo di santi, poeti e navigatori* [10, 13/08/12]; *Quota 1972,9 miliardi* [9, 13/08/12]; *Tanti i disagi a causa della forte pioggia* [9, 13/08/12]. Крім того, однією з особливостей сучасних італійських статей є перенасичення неологізмами та запозиченнями з англійської мови: *Un Supercommissario al debito che affiancherebbe il Supercommissario alla spending review Enrico Bondi* [9, 13/08/12]. Найчастіше такі запозичення трапляються в заголовках [6, с. 39].

На думку Х. Л. Мартінеса Альбертоса, заголовок статті виконує три основні функції: 1) викликає інтерес потенційного читача до статті; 2) коротко інформує про подальший зміст статті; 3) виділяє та розмежовує окрему статтю з-поміж інших у виданні [5].

На основі виконуваних функцій виділяють два типи заголовків статей: інформативні та окличні. Перший тип ставить собі за мету коротко та точно повідомити про факт, про який йтиметься далі. Він акумулює в собі весь зміст повідомлення. Такі заголовки складаються з короткого стверджувального речення, уникають використання специфічних термінів та висловлення особистої суб'єктивної оцінки автора щодо описуваного. В цьому типі заголовків рідко вживаються дієслівні форми: *Il calo dei consumi* [10, 13/08/12]; *Seduta negativa per le Piazze del Vecchio Continente* [10, 13/08/12]. Другий тип заголовків покликаний, передусім, захопити увагу читача та спонукати його до прочитання усієї статті. Успіх у виконанні цього завдання залежить від майстерності, оригінальності та творчого підходу автора: *Cordoglio di Napolitano e Monti* [9, 20/02/12]; *Applausi da Lega e Idv* [10, 15/02/12]; *Fine delle illusioni* [9, 13/08/12].

Стислий виклад поданого у статті за допомогою заголовка зумовлює особливості вживання в ньому синтаксичних засобів. Так як немає можливості в заголовку подати розгорнутий текст, автори вдаються до використання коротких простих речень, зокрема номінативних.

НР в мас-медійному дискурсі, як і в художній літературі, залежно від місця розташування у тексті, змінюють свої функції. НР, вжиті на початку тексту чи його частини, слугують для називання предметів або явищ, про які йтиметься далі. Це так званий номінативний вступ. За такими НР розташовані двоскладні речення, що продовжують та поширюють розповідь, розпочату називним реченням [2, с. 174]: *Torture e violenze indiscriminate. arresti arbitrari. Negazione delle più elementari norme di diritto. L'Onu denuncia i crimini di guerra commessi in Siria nei 17 mesi del conflitto che antepone le forze del governo di Assad alle milizie degli insorti* [9, 15/08/12]; *Buone notizie dal fronte spread nel giorno di ferragosto. Il differenziale tra Btp e Bund scende a quota 420 punti con un rendimento dei titoli decennali italiani al 5,75%* [11, 15/08/12].

НР можуть вживатися і в середині тексту. В такому випадку вони слугують для переривання, уповільнення розповіді [2, с. 174 – 176]: *Sky stoppa tablet e smartphone «piratati». Se gli utenti hanno sbloccato il loro iPad, iPhone o Android l'applicazione Sky Go è limitata. Le proteste degli utenti. La pay tv italiana ha infatti deciso di limitare l'uso del servizio Sky Go...* [9, 14/08/12].

Завданням НР, вжитих в кінці тексту, є підсумок попередньої розповіді, подача роздумів автора про описувані ним події [2, с. 174 – 176]: *La Rai non ha comprato i diritti. Addio, quindi, «Giostra del gol», appuntamento domenicale per gli italiani residenti negli Stati Uniti, in Australia, in Europa, in tutto il mondo. Milioni di persone* [10, 15/08/12].

Як бачимо, НР широко представлені в аналізованих італійських виданнях. Їх характерною особливістю є те, що вони не є прив'язаними до певної тематики статей, а зустрічаються як в матеріалах на політичну чи економічну тему, так і в статтях, присвячених, скажімо, спорту, культурі чи побутовим проблемам. Крім того, НР в італійському мас-медійному дискурсі не мають свого чіткого місця розташування. Знаходимо приклади використання таких речень як на початку, так і в середині чи в самому кінці статті. Проте, все ж, можна стверджувати, що найтипівішим є вживання НР в заголовках. Причинами використання саме такого типу речень є різноманітність їх стилістичних можливостей, експресивність, динамічність та особливий лаконізм.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник / Ф. С. Бацевич. – К. : ВЦ «Академія», 2004. – С. 138-139.
2. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови: Підручник / О. Д. Пономарів. – К. : Либідь, 1993. – С. 174-178.
3. Battista Moretti, Giovanni. L'italiano come prima o seconda lingua nelle sue varietà scritte e parlate. Volume I. 3a edizione riveduta e aggiornata. – Perugia, 1996. – P. 418-420.

4. Dardano, Maurizio, Trifone, Pietro. *La nuova grammatica della lingua italiana*. – Bologna : Zanichelli, 2007. – P. 327-328.
5. Martínez Albertos, José Luis. *Curso general de redacción periodística*. – Madrid : Paraninfo, 1997. – 600 p.
6. Rogato, Gilda. *Anglicismi nella stampa italiana // Italica*. – 2008. – № 85, 1. – P. 27-43.
7. Sensini, Marcello. *La grammatica della lingua italiana. Con la collaborazione di Federico Roncoroni*. – Milano : Mondadori, 1997. – P. 431 – 432.
8. Serianni, Luca. *Italiano. Grammatica, sintassi, dubbi*. – Torino : Garzanti, 2000. – P. 437-438.
9. *Corriere della Sera*. – Режим доступу до вид. : <http://www.corriere.it/> (20/02/12; 10/08/12; 13/08/12; 14/08/12; 15/08/12). – Назва з екрану.
10. *La Repubblica*. – Режим доступу до вид. : <http://www.repubblica.it/> (15/02/12; 20/02/12; 13/08/12; 15/08/12). – Назва з екрану.
11. *La Stampa*. – Режим доступу до вид. : <http://www.lastampa.it/redazione/default.asp> (03/02/12; 20/02/12; 15/08/12). – Назва з екрану.